

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 1 października 2021 – 30 września 2024

(skrajne daty)

Rok akademicki 2021/2022

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Antyczne źródła kultury europejskiej
Kod przedmiotu*	KM10
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Filozofii
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Filozofii
Kierunek studiów	Komunikacja międzykulturowa
Poziom studiów	Podstawowy
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok I, semestr II
Rodzaj przedmiotu	Podstawowy
Język wykładowy	Polski
Koordinator	dr Marcin Subczak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Marcin Subczak

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
2.	30	15							4

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**

ĆWICZENIA: ZALICZENIE Z OCENĄ

WYKŁAD: EGZAMIN

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student powinien dysponować szczegółową wiedzą historyczną i wiedzą o kulturze na poziomie liceum a także prezentować umiejętność pracy z tekstem literackim i naukowym.
--

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zaznajomienie z podstawową wiedzą dotyczącą kultury w aspekcie jej genezy i rozwoju
C2	Wskazanie źródeł kultury europejskiej oraz świadomość ich znaczenia i wpływu
C3	Zdefiniowanie wybranych toposów kultury europejskiej oraz umiejętność zidentyfikowania kontekstu ich pochodzenia

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Absolwent zna i rozumie metody analizy i interpretacji różnych wytworów kultury	K_Wo6
EK_02	Absolwent potrafi prezentować problemy związane z dziedzinami dotyczącymi komunikacji międzykulturowej, brać udział w debacie	K_Uo9
EK_03	Absolwent jest gotów do uznania wpływu różnych zjawisk na komunikację międzykulturową	K_Ko5

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
1. Kultura w aspekcie diachronicznym – jej geneza, kształt i rozwój Determinanty tożsamości kulturowej i określenie jej istoty; motywy samookreślenia – kryzys i konfrontacja. Europa jako „konceptja” polityczna, ideologiczna, kulturowa, kontynentalna (geograficzna) oraz jako sposób myślenia – jej statyczność i dynamika. Kulturowo-cywilizacyjne zapośredniczenia: problem centrów i peryferyjności; ewolucja i adaptacja źródeł kultury. Historia kultury jako geneza, formacja i historia znaczeń – „paradygmatów semantycznych”.
2. Zróżnicowanie kultur i ich dynamika Pojęcie „kręgu kulturowego”: rdzeń aksjologiczny, kultury i subkultury; wartości autonomiczne, zinterpretowane i realizowane. Abstrakcyjno-symboliczne uniwersum kultury (idee, pojęcia, znaki, symbole). Mechanizm przechwytywania symboli. <i>Homogeniczne, homeostatyczne i heterogeniczne</i> systemy kultury w aspekcie ich ekspansji.
3. Kultura europejska jako synteza antycznych tradycji – zarys problemu Hybrydyczność i synkretyzm kultury europejskiej; przeniknięcie światopoglądu chrześcijańskiego do instytucji politycznych Cesarstwa Rzymskiego (IV w. n.e.); „świat chrześcijański” czyli kompromis pomiędzy pojęciowością judajską i cywilizacją grecko-rzymską.
4. Kultury „pre-antyczne” (archaiczne) i ich znaczenie Chiny i podstawowe wyznaczniki cywilizacyjne: pismo, literatura, etykieta. Wierzenia (dualizm światów i

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

boskie namaszczenie władcy).

Indie: nauka indyjska i literatura sanskrycka.

Mezopotamia – Sumerowie i wynalezienie pisma klinowego; państwa-miasta; epos o Gilgameszu; utwory mitologiczne: *Enuma elisz* – poemat o stworzeniu. Babilonia (miasto-państwo): religia (bogowie wypowiadają się przez znaki); prawo babilońskie – *Kodeks Hammurabiego* i jego wpływ na Stary Testament.

Egipt: Ateny i Jerozolima odwołują się do Egiptu; egipski mit o narodzinach boga-króla jako syna Bożego; egipskie przejście od politeizmu do monoteizmu.

Teza F.M. Cornforda: teogonia Hezjoda jako „brakujące ogniwo” między babilońskimi i hetyckimi mitami a kosmologią Anaksymandra.

5. Mit i grecka religijność

Mit jako forma międzypokoleniowej łączności. *Mythos, mytheuo/mytheomai* – mówić, opowiadać – opowieść, opowiadanie, mowa, słowo. *Mythologeia* u Platona. Mity: kosmogoniczne, teogoniczne, opowieści o czynach bogów, mity heroiczne.

Religijność grecka jako sformalizowana obrzędowość, idee, koncepcje, wierzenia i zasady moralne.

Religia: brak objawienia, dogmatów, kasty kapłanów, świętej księgi, *mythoi* jako nośniki tradycji religijnej, bogowie jako moce i jako część świata (kult świata); jedność tego, co naturalne i „nadnaturalne”; religia państwowa i polityczna – przenikająca całe życie społeczne.

Bogowie olimpijscy; misteria : eleuzyńskie, dionizyjskie i prywatne – orfickie.

6. Literatura grecka jako refleksja nad człowiekiem

Okres archaiczny: epika (Homer i Hezjod) – ideał bohatera, ideał rolnika. Liryka ideału indywidualizmu (Archiloch, Alkajos, Anakreont, Safona, Teognis, Simonides, Pindar). Bajki Ezopa. Pisanie historii: Herodot i Tukidydes. Tragedia grecka: Ajschylos, Sofokles, Eurypides.

7. Sztuka jako ekspresja greckiego ducha

Trzy najwyższe wartości (prawda, dobro, piękno); trzy rodzaje czynności i trybów życia (teoria, działanie, twórczość).

Estetyka starożytna: teoria harmonii, miary i proporcji; teorie piękna (matematyczna, subiektywistyczna, funkcjonalistyczna); teorie przeżyć estetycznych.

Mimesis, katharsis.

Architektura, rzeźba, malarstwo, taniec, muzyka i fenomen greckiej tragedii.

8. Nauka antyczna – nowy sposób traktowania wiedzy

Wschodnie zapożyczenia: umiejętność prowadzenia rachunków, nawigacja, leczenie, astronomia, arytmetyka, geometria i ich praktyczne zastosowanie. Grecka „rewolucja naukowa” i nadanie im wymiaru spekulatywnego, teoretycznego.

Nowe – „naukowe” podejście Greków, czyli synteza racjonalizmu i religii: 1. Świat to kompatybilny z umysłem kosmos, 2. Kosmos to wyraz wszechobecnej inteligencji, 3. Wieczny porządek wykracza poza doczesną manifestację – widzialny świat ma ukryte znaczenie (racjonalne i mistyczne), 4. Poznanie ukrytej struktury świata zaspokaja potrzeby duszy.

Druga tendencja intelektualna: 1. Prawdziwa wiedza dostępna dzięki rozumowi i empirycznej obserwacji, 2. Jedyna prawda jest w świecie ludzkiego doświadczenia, 3. Przyczyny zjawisk są bezosobowe i fizyczne, 4. Teoria weryfikowana empirycznie, 5. Żaden system nie jest ostateczny, wiedza ludzka jest zawodna i względna, krytycyzm.

9. Filozofia

Nowa postawa mentalna – zdziwienie, ciekawość i pragnienie poznania. Narodziny filozofii jako dziedziny kultury greckiej. Pytanie o *arche* i próby rozumiejącego wyjaśnienia świata. Przejście od mitu do *logosu*. Filozofia jako racjonalizacja rzeczywistości i filozofia jako sztuka życia. Rola filozofii w kulturze i żywotność filozoficznej myśli w dziejach Europy.

Filozofia i nowy kształt greckiej etyki. Sokrates i intelektualizm etyczny; relatywizm sofistów; Dobro Platona i dzielność etyczna Arystotelesa.

10. Antyczne koncepcje społeczno-polityczne

Teorie ustrojów politycznych. Demokracja ateńska i ideał obywatelski. *Polis* – nowa przestrzeń społeczna. Medyczne antecedencje koncepcji politycznych. Podstawowe wolności i prawa człowieka – ideał wolnego obywatela. Prawa i obowiązki obywatela. *Agora* – środowisko życia publicznego. Słowo-dialog-

perswazja; rola pisma. Sposoby uczestnictwa w życiu społecznym. <i>Zoon politikon</i> – racje i konsekwencje.
<p>11. Grecka <i>paideia</i> fundamentem europejskiej tradycji wychowawczej</p> <p>Sofiści i problem nauczania <i>arete</i>. <i>Kalokagathia</i>. <i>Paideia</i> jako metoda dojścia do pełni i doskonałości człowieczeństwa. Filozofia człowieka i etyka u podstaw wychowania. Różne modele wychowawcze: <i>arete</i> heroiczna, obyczajowa, prawnicza, polityczna, indywidualna, obywatelska, ludzi szlachetnych, ubóstwiona, jako piękno moralne, jako zdrowie duszy, zdemokratyzowana.</p>
<p>12. Rzym okresu republiki oraz cesarstwa</p> <p>Prawo rzymskie i sądy – podstawowe wartości i wolności obywatelskie (żyć godnie, nie szkodzić drugiemu, dać każdemu, co mu się należy). Organizacja sądów, wojska i miast. Ekspansja polityczna, militarna, architektoniczna. Medycyna i poszerzenie katalogu <i>siedmiu sztuk wyzwolonych</i>. Mitologia, religia, igrzyska, teatr i sport. Alfabet łaciński i literatura rzymska, historia, retoryka.</p>
<p>13. Tradycja judeochrześcijańska i dziedzictwo Biblii. Zmiana obrazu świata</p> <p>Religia jako <i>protoforma</i> kultury. Kultura żydowska a judaizm, cywilizacja zachodu a chrześcijaństwo, cywilizacja arabska a islam. Religie „Księgi”.</p> <p>Monoteizm; Objawienie; transcendencja Boga i Trójca Święta; dogmatyka; nauczanie i wiara; nurty platońsko-augustyńskie i arystotelesowsko-tomistyczne w filozofii i teologii chrześcijańskiej.</p> <p>Problem „początku” – <i>creatio ex nihilo</i>; czas linearny i koniec dziejów; osoba; wiara i rozum; kreacjonizm; sacrum i profanum; natura jako odzwierciedlenie prawdziwej rzeczywistości.</p>
<p>14. Tradycja judeochrześcijańska i dziedzictwo Biblii. Nowa moralność</p> <p>Bóg osobowy i transcendentny (relacja ojcowska, synowska i braterska); <i>Dekalog</i> – powinności wobec Boga, siebie i drugiego; nowa relacja i nowy fundament etyczny: miłość bliźniego (<i>agape</i>) i miłosierdzie. Odkupienie; zbawienie; eschatologia: niebo (nagroda), czyściec, piekło (kara) i ich antyczne antecedencje. Bóg jako dawca życia; Opatrzność. Życie ludzkie jako pielgrzymka. Śmierć jako przejście do nowego życia.</p>
<p>15. Antyczne topoty (symbole) i archetypy (prawzorcy, paradygmaty) jako tworzywo europejskiej kultury i sztuki</p> <p>Ukryty sens świata i odkrywanie przez symbol. Obraz i wymykające się bezpośrednio doświadczenie. Znak i specyfika symbolu. Symbole jako warstwy światopoglądu – prasymbole i warstwy głębokie (światło, ciemność, woda, ogień, drzewo, góra, droga, jaskinia).</p> <p>Archetypy: Niobe, Prometeusz, Dedal, Ikar, Narcyz.</p> <p>Topoty: chaos, Parnas, Labirynt, Hades, Tartar, Wyspy Szczęśliwe, Pola Elizejskie, Arkadia.</p> <p>Wybrane symbole tradycji Judeo-chrześcijańskiej: baranek, brama, dom, kamień, kielich, królestwo, krzyż, ofiara, ołtarz, pasterz, pustynia, wąż.</p>

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne (ćwiczenia)
<p>1. Ocalić przeszłość – czyli dziedzictwo, tradycja i pamięć historyczna</p> <p>Dziedzictwo jako forma posiadania przeszłości i jako symboliczna forma posiadania tożsamości (świadomości przynależności); budowanie przeszłości i transmisja dziedzictwa; dziedzictwo jako dobro kultury; miejsca pamięci i narracja o przeszłości; specyfika ponowoczesnej narracji historycznej (perswazyjność, subiektywność, fragmentaryczność, lokalność, ambiwalencja). Konstruowanie dziedzictwa – utrata i troska.</p> <p>Kowalski K., <i>O istocie dziedzictwa europejskiego – rozważania</i>, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2013, s. 79-112</p>
<p>2. Jak myśleli Grecy? Znaczenie i rozumienie – problem przekazu idei kulturowych</p> <p>Teza W.K.C. Guthrie: idee greckie spotykane w galerii „krzywych luster”. Charakterystyczne cechy i różnice greckiego sposobu umyślenia. Rola języka – historia i znaczenie pojęć. Przykłady: <i>dike</i>, <i>arete</i>, <i>theos</i>. Teza Levy-Bruhl’a o „mentalności przedlogicznej”.</p> <p>Guthrie W.K.C., <i>Filozofowie greccy od Talesa do Arystotelesa</i>, przeł. A. Pawelec, Znak, Kraków 1996, s. 5-20</p>
<p>3. Europa wartości – podstawowe cechy intelektualizmu europejskiego</p> <p>Problem absolutyzmu i uniwersalizmu wartości; Prawda, Dobro, Piękno; „chrześcijaństwo cywilizacyjne” w procesie duchowego rozwoju ludzkości; indywidualizm liberalny jako zaprzeczenie absolutyzmu</p>

<p>wartości – problem wolności. Grzegorzczak A., <i>Europa wartości</i>, w: M. Jędraszewski, M. Loba, D. Jewdokimow (red.), <i>Fenomen ducha Europy</i>, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2010, s. 11-32</p>
<p>4. Dzieje filozofii jako dziedziny kultury Filozofowanie jako uniwersalny sposób bycia człowieka i filozofia jako konieczny element kultury. Kulturowe uwarunkowania genezy filozofii i ewolucja jej roli jako dyscypliny kulturotwórczej. Kultury filozoficzne i niefilozoficzne. Zachariasz A.L., <i>Filozofia. Jej istota i funkcje</i>, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2002, s. 19-27</p>
<p>5. Mit – łącznik tradycji i współczesności. Symbolika i hermeneutyka <i>Mitu Syzyfa</i> Alberta Camus Absurd i samobójstwo; absurdalne mury – człowiek rozdarty; absurdalna logika i samobójstwo filozoficzne; wolność absurdalna – żyć i myśleć w rozdarciu; człowiek absurdalny; twórczość absurdalna; Camus A., <i>Mit Syzyfa</i>, w: tenże, <i>Mit Syzyfa i inne eseje</i>, przeł. J. Guze, Muza, Warszawa 1999, s. 58-149</p>
<p>6. Antyczna eschatologia – mityczne wyobrażenia śmierci Dusza, Dionizos i homerycki Hades i Pola Elizejskie. Demokryt i Platon na temat śmierci. Problem nieśmiertelności i pośmiertne losy duszy. Kult zmarłych i Hermes Psychopompos. Lengauer W., <i>Religijność starożytnych Greków</i>, PWN, Warszawa 1994, s. 181-206</p>
<p>7. Unia Europejska – integracja kultury? Pytanie o wartości i wzorce kulturowe zjednoczonej Europy Indywidualizacja a odpowiedzialność; problem samoidentyfikacji i poczucia tożsamości. Art. 6 <i>Traktatu europejskiego</i>: wolność, demokracja, szacunek dla praw człowieka, rządy prawa. Integracja a tradycyjne wartości: wspólnota kultury, Europa konstytucjonalnego patriotyzmu. Więckowski P., <i>Wartości Europy</i>, w: K. Żukowska (red.), <i>Co dzieli, co integruje Wspólnotę Europejską?</i>, SGH, Warszawa 2007, s. 431-440</p>
<p>8. Ekspansji kulturowej ciąg dalszy – zderzenie cywilizacji Cywilizacja uniwersalna, czyli kulturowe jednoczenie się ludzkości oraz powszechna akceptacja wspólnych wartości, przekonań, orientacji, zwyczajów, instytucji przez narody świata. Sedno zachodniej cywilizacji: dziedzictwo starożytności klasycznej, katolicyzm i protestantyzm, języki europejskie, rozdział władzy duchowej i doczesnej, rządy prawa pluralizm społeczny, gremia przedstawicielskie, indywidualizm. Teza Huntingtona: pojęcie cywilizacji uniwersalnej służy uzasadnieniu imperializmu kulturowego zachodu (westernizacja). Reakcje na zachód i modernizację: odrzucenie, kemalizm, reformizm. Huntington S., <i>Zderzenie cywilizacji i nowy kształt ładu światowego</i>, przeł. H. Jankowska, Muza SA, Warszawa 2007, s. 13-118</p>

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład:

- wykład problemowy
- wykład z prezentacją multimedialną (slajdy zawierają ważniejsze i obszerniejsze cytaty z wybranych dzieł filozoficznych, co umożliwi ich wspólną analizę, a także prezentują dzieła sztuki inspirowane tematyką filozoficzną).

Ćwiczenia:

- indywidualna lektura zadanych tekstów jako podstawa przygotowania do zajęć
- wspólna analiza wybranych tekstów
- badanie kontekstu pojawienia się i ewolucji znaczenia głównych pojęć filozoficznych
- dyskusja w grupie ćwiczeniowej na temat problemów pojęć i postaci pojawiających się w tekstach
- proponowanie możliwości interpretacji wyżej wymienionych kwestii
- indywidualna rozmowa w trakcie konsultacji, mająca na celu wyjaśnienie ewentualnych kwestii spornych

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów kształcenia (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	ĆW.: OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ W.: EGZAMIN USTNY	ĆW. 1-8, W. 1-15
EK_02	ĆW.: OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ W.: EGZAMIN USTNY	ĆW. 1-8, W. 1-15
EK_03	ĆW.: OBSERWACJA I OCENA INDYWIDUALNEJ AKTYWNOŚCI W TRAKCIE ZAJĘĆ W.: EGZAMIN USTNY	ĆW. 1-8, W. 1-15

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ćwiczenia: podstawowym warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest obecność studenta na zajęciach. kryterium oceny stanowi jego werbalna aktywność w trakcie dyskusji w grupie ćwiczeniowej. Wykład: warunkiem zaliczenia przedmiotu jest pozytywne zdanie egzaminu ustnego. kryterium oceny jest sprawdzenie w trakcie egzaminu poziomu wiedzy studenta z zakresu treści omówionych w ramach wykładów

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	Wykład 30 godzin Ćwiczenia 15 godzin
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	3
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	Ćwiczenia: 52 godzin
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie przewidziano
zasady i formy odbywania praktyk	Nie przewidziano

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Camus A., *Mit Syzyfa*, w: tenże, *Mit Syzyfa i inne eseje*, przeł. J. Guze, Muza, Warszawa 1999

Guthrie W.K.C., *Filozofowie greccy od Talesa do Arystotelesa*, przeł. A. Pawelec, Znak, Kraków 1996

Huntington S., *Zderzenie cywilizacji i nowy kształt ładu światowego*, przeł. H. Jankowska, Muza SA, Warszawa 2007

Jaeger W., *Paideia. Formowanie człowieka greckiego*, przeł. M. Plezia, H. Bednarek, Fundacja Aletheia, Warszawa 2001

Kowalski K., *O istocie dziedzictwa europejskiego – rozważania*, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2013, s. 79-112

Krasnodębski M., *Zarys dziejów ateńskiej historii wychowania. Paideia od Sokratesa do Zenona*, Difin, Warszawa 2011

Kubiak Z., *Literatura Greków i Rzymian*, Świat Książki, Warszawa 1999

Lengauer W., *Religijność starożytnych Greków*, PWN, Warszawa 1994

Pott H.-G., *Krótką historia kultury europejskiej*, przeł. J. Dąbrowski, ATUT, Wrocław 2007

Rietbergen P., *Europa. Dzieje kultury*, przeł. R. Bartołod, Książka i Wiedza, Warszawa 2001

Snell B., *Odkrycie ducha. Studia o greckich korzeniach europejskiego myślenia*, przeł. A. Onysymow, Fundacja Aletheia, Warszawa 2009

Stabryła S., *Historia kultury europejskiej, 1. Starożytność*, WAM, Kraków 2012

Vernant J.-P., *Mit i religia w Grecji starożytnej*, przeł. K. Środa, Aletheia, Warszawa 1998

Zachariasz A.L., *Filozofia. Jej istota i funkcje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2002

Literatura uzupełniająca:

Boardman J., *Sztuka grecka*, tłum. M. Burdajewicz, VIA, Toruń 1999

Flis A., *Chrześcijaństwo i Europa. Studia z dziejów cywilizacji Zachodu*, Nomos, Kraków 2001

Krawczyk R., *Podstawy cywilizacji europejskiej*, WSHiP im. R. Łazarskiego w Warszawie, Warszawa 2004

Kuncewicz P., *Antyk zmęczonej Europy*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1982

Kupis B., *Historia religii w starożytnej Grecji*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1989

Lakoff G., Johnson M., *Metafory w naszym życiu*, przeł. T. P. Krzeszowski, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2010

Lurker M., *Słownik obrazów i symboli biblijnych*, tłum. K. Romaniuk, Pallottinum, Poznań 1989

Lurker M., *Przełamanie symboli w mitach, kulturach i religiach*, przeł. R. Wojnakowski, Znak, Kraków 1994

- Ong W. L., *Oralność i piśmienność. Słowo poddane technologii*, przeł. J. Japola, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1992
- Otto R., *Mistyka Wschodu i Zachodu. Analogie i różnice wyjaśniające jej istotę*, przeł. T. Duliński, Wydawnictwo KR, Warszawa 2000
- Świderkówna A., *Bogowie zeszli z Olimpu. Bóstwo i mit w greckiej literaturze świata hellenistycznego*, PWN, Warszawa 2008
- Tarnas R., *Dzieje umysłowości zachodniej. Idee, które ukształtowały nasz światopogląd*, przeł. M. Filipczuk, J. Ruszkowski, Zysk i S-ka, Poznań 2002
- Tatarkiewicz W., *Dzieje sześciu pojęć*, PWN, Warszawa 2005
- Tatarkiewicz W., *Estetyka starożytna*, t. I, *Estetyka starożytna*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962
- Vernant J.-P., *Źródła myśli greckiej*, przeł. J. Szacki, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 1996
- Vernant J.-P., (red.), *Człowiek Grecji*, przeł. P. Bravo, Ł. Niesiołowski-Spano, Świat Książki, Warszawa 2000
- Zieliński T., *Religia hellenizmu. Religia starożytnej Grecji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej